

U S T A W A

z dnia 31 lipca 1919 r.

**w przedmiocie utworzenia Prokuratorji Generalnej
Rzeczypospolitej Polskiej.**

Art. 1. W celu obrony prawnej i zastępstwa prawnego prywatno-prawnych i publicznych interesów Państwa i podmiotów prawnych pod względem opieki prawnej na równi ze Skarbem Państwa stojących, oraz udzielania opinji i porady prawnej na żądanie władz państwowych, zostaje utworzona dla całego obszaru Państwa Prokuratorja Generalna Rzeczypospolitej Polskiej z siedzibą w stołecznem mieście Warszawie.

Art. 2. Do zakresu działania Prokuratorji Generalnej należy:

1. Zastępstwo sądowe wogóle w sprawach, dotyczących interesów majątkowych Państwa i podmiotów prawnych na równi ze Skarbem Państwa stojących.

2. Zastępstwo sądowe interesów publicznych Państwa w tych wypadkach, w których Prokuratorja Generalna przez właściwą władzę państwową do zastępstwa będzie wezwana.
3. Zastępstwo interesów majątkowych Skarbu Państwa i podmiotów prawnych na równi z nim stojących, tudzież interesów administracji państwowej wogóle w postępowaniu przed sądami prawa publicznego i władzami administracyjnymi w miarę postanowień poniżej w art. 4, 5 i 6 zawartych i w miarę postanowień wydać się mającej przez Radę Ministrów instrukcji służbowej.
4. Wydawanie opinii prawnych we wszystkich sprawach dotyczących się interesów majątkowych Państwa i podmiotów prawnych na równi ze Skarbem Państwa stojących, albo też ważnych interesów administracji państwowej wogóle.
5. Współdziałanie przy zawieraniu umów prawnych i przy sporządzaniu dokumentów prawnych w sprawach majątkowych Państwa i podmiotów prawnych na równi ze Skarbem Państwa stojących.
6. Opiniowanie na życzenie Rady Ministrów lub poszczególnych ministerstw projektów, ustaw i ogólnych rozporządzeń centralnych władz państwowych ze stanowiska ogólnoprawnego, organizacyjnego i techniki ustawodawczej, a w szczególności także ze stanowiska prywatnoprawnych, publicznoprawnych, i administracyjnoprawnych interesów Państwa.

Art. 3. Do majątku Państwa i do podmiotów prawnych, które pod względem zastępstwa i porady prawnej stoją na równi ze Skarbem Państwa, należą:

1. Majątek Państwa wogóle, a więc wszystkie państwowe podatki, opłaty, czynsze, daniny, monopole, dobra i lasy państwowe, królewszczyzny, wszelki ruchomy i nieruchomy majątek wogóle i wszelkie roszczenia państwowe, fundusze państwowych kolei żelaznych, państwowe przedsiębiorstwa i zakłady wszelkiego rodzaju i wszelkie wogóle do prowadzenia gospodarstwa państwowego przeznaczone przedsiębiorstwa i instytucje.
2. Spadki bezdziedziczne.
3. Prawa terytorjalne, granice państwowe oraz prywatnoprawne i publicznoprawne roszczenia Państwa do Państw obcych wynikające z traktatów i umów międzynarodowych.
4. Nałożone przez państwowe władze administracyjne kary pieniężne, o ile chodzi o ich ściągnięcie w drodze sądowej, oraz publiczne opłaty i daniny wogóle, o ile ich ściąganie ma się odbywać z pomocą tych samych organów i temi samymi środkami, jak opłat państwowych.
5. Wszelki majątek ruchomy i nieruchomy, prawa i wszelkie fundusze, pozostające pod zarządem władz państwowych podczas trwania tego zarządu, oraz te fundusze, instytucje, przedsiębiorstwa i zakłady, za których rentowność Skarb Państwa przyjął gwarancję, lub które w całości lub części ze Skarbu Państwa są dotowane lub finansowane, a za ich niedobory Skarb Państwa jest odpowiedzialny.
6. Prawo patronatu przysługujące Państwu i podmiotom prawnym w niniejszym artykule pod 1 i 5 określonym.
7. Fundacje będące pod bezpośrednim zarządem państwowym.
8. Majątek kościelny i majątek beneficjów duchownych, o ile chodzi o pierwotne fundowanie kościoła albo duchownego beneficjum lub o nienaruszalność majątku zakładowego, lub tym majątkiem administrują władze państwowe, a nie, o ile chodzi o zastępstwo

- lub ściąganie bieżących pożytków z majątku, istniejących już kościołów lub duchownych beneficjów; następnie majątek zakładowy istniejących duchownych zakładów, klasztorów i wspólności duchownych, wogóle.
9. Majątek tych indywidualnie oznaczonych podmiotów prawnych, które nie są objęte postanowieniami tego artykułu w punktach od 1 — 8 zawartemi, a których zastępstwo poruczone zostanie Prokuratorji Generalnej uchwałą Rady Ministrów.
 10. Oprócz przypadków w tym artykule wyszczególnionych, zastępstwo i ingerencja Prokuratorji Generalnej ma mieć miejsce także tam, gdzie to specjalne przepisy ustawowe przewidują.
 11. Na obszarach b. zaboru austriackiego zastępować będzie Prokuratorja Generalna nadto te podmioty prawne, których zastępstwo zostało poruczone Prokuratorjom Skarbu najwyższem postanowieniem z dnia 21/XII 1850 i rozporządzeniem całego Ministerstwa z dnia 9/III 1898 (Dz. pr. p.p. № 41) i spełniać będzie zadania, które temi przepisami Prokuratorjom Skarbu poruczone zostały.

Art. 4. Przewidziane w art. 2 zastępstwo sądowe obejmuje wszelkie czynności w postępowaniu cywilnem—przed wszystkimi sądami na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej istniejącemi, a to tak w sprawach spornych, jako też w postępowaniu niespornem wszelkiego rodzaju.

Podmioty prawne w art. 3 określone zastępować może w sądowym postępowaniu cywilnem wszelkiego rodzaju wyłącznie i jedynie Prokuratorja Generalna, która też jest upoważniona do prawnie skutecznego podejmowania wszelkich czynności procesowych i do spełnienia wszelkich sądowych aktów prawnych bez obowiązku wykazywania się osobnem pełnomocnictwem.

W postępowaniu sądowo-karnem Prokuratorja Generalna bierze udział wtedy, jeżeli okaże się potrzeba zastępowania prywatno-prawnych interesów podmiotów prawnych w art. 3 określonych.

W postępowaniu przed sądami prawa publicznego i władzami administracyjnymi Prokuratorja Generalna bierze udział w tych wypadkach, w których zastępstwo poruczone jej będzie przez władzę administracyjną, powołaną do zarządu lub nadzoru nad odnośnym podmiotem prawnym i nad odnośną gałęzią administracji państwowej.

Art. 5. Prokuratorja Generalna podlega w sprawach osobowych i administracyjno - gospodarczych bezpośrednio Prezydentowi Ministrów, któremu też służy prawo naczelnego nadzoru nad sprawowaniem przekazanych jej czynności urzędowych.

W spełnianiu swoich czynności urzędowych działa Prokuratorja Generalna samodzielnie na żądanie władz centralnych oraz władz, urzędów i instytucji uprawnionych do samodzielnego zarządzenia majątkiem Państwa lub podmiotów prawnych w art. 3 określonych.

W razie sporu między Prokuratorją, a uprawnionemi do korzystania z jej pomocy władzami, względnie instytucjami, rozstrzyga Rada Ministrów, jednakże zarządzenia nie cierpiące zwłoki winna Prokuratorja Generalna natychmiast poczynić.

Jeżeli w poszczególnych wypadkach wyłoni się wątpliwość, czy w myśl postanowień art. 2 i 3 ma mieć miejsce czynność urzędowa Prokuratorji Generalnej, winna ona zasięgnąć decyzji Rady Ministrów.

Art. 6. W wypadkach kolizji między interesami Skarbu Państwa, a interesami podmiotów prawnych, stojących w myśl art. 3 niniejszej ustawy

na równi ze Skarbem Państwa, Prokuratorja ma zastępować Skarb Państwa, inne zaś podmioty prawne mają mieć dla siebie w tym wypadku ustanowionych w drodze właściwej osobnych doradców lub zastępców.

W wypadkach kolizji interesów pomiędzy podmiotami prawnymi stojącymi w myśl art. 3 niniejszej ustawy na równi ze Skarbem Państwa, Prokuratorja nie może zastępować żadnej ze stron, lecz winni być w drodze właściwej powołani dla każdej strony osobni doradcy lub zastępcy.

Art. 7. Prokuratorja Generalna składa się: z prezesa, wiceprezesa, odpowiedniej ilości radców i innych urzędników koncepcyjnych i kancelaryjnych.

Zastępstwo sądowe ma być powierzane poszczególnym urzędnikom Prokuratorji lub w razie koniecznej potrzeby także adwokatom; jeżeli zaś sprawa w siedzibie urzędowej Prokuratorji nie może być załatwiona—może Prokuratorja delegować dla sprawy, o którą chodzi, w miejscu, gdzie ona ma być załatwiona — także inny odpowiedni do tego urząd państwowy.

Adwokaci otrzymują od Prokuratorji pełnomocnictwo szczegółowe do zastępstwa.

Art. 8. Na czele Prokuratorji Generalnej stoi Prezes Prokuratorji Generalnej, mianowany przez Naczelnika Państwa na propozycję Rady Ministrów.

Prezes reprezentuje Prokuratorję na zewnątrz, kieruje wszelkimi czynnościami urzędowymi, przestrzega prawidłowego ich toku, wydaje potrzebne w tym celu zarządzenia, polecenia, wskazówki i jest odpowiedzialny za tok czynności urzędowych.

Prezes kieruje działalnością wszystkich urzędników i funkcjonariuszów Prokuratorji oraz sprawuje nad nimi nadzór służbowy.

Art. 9. W miarę potrzeby utworzone będą dla ściśle określonych okręgów terytorjalnych oddziały Prokuratorji Generalnej, stanowiące integralną część Prokuratorji Generalnej i podlegające nadzorowi Prezesa Prokuratorji.

Oddziały Prokuratorji Generalnej utworzone będą na mocy rozporządzenia Rady Ministrów wydanego na wniosek Prezesa Prokuratorji, które określi równocześnie siedzibę i okrąg terytorjalny danego oddziału Prokuratorji Generalnej. Na obszarze nie przekazanym żadnemu oddziałowi Prokuratorji pozostanie wyłącznie Prokuratorja Generalna w mieście stołecznem Warszawie powołana do spełniania zadań i czynności, określonych w art. 2 niniejszej ustawy.

Oddziały Prokuratorji spełniają w swoim okręgu zadania i czynności, określone w art. 2 p. 1—5, zupełnie samodzielnie, mają jednak w sprawach ważnych a wątpliwych lub ogólnej i zasadniczej doniosłości odnosić się do Prokuratorji Generalnej w Warszawie o wskazówki. Wydane przez Prokuratorję Generalną decyzje są dla oddziału Prokuratorji wiążące.

W wypadkach, przewidzianych w artykule 5 i 6 niniejszej ustawy, należących do decyzji Rady Ministrów, obowiązany jest oddział Prokuratorji zasięgnąć decyzji Prokuratorji Generalnej w Warszawie, a decyzja ta jest dla oddziału Prokuratorji wiążąca. Oddział Prokuratorji ma w przekazanym mu okręgu w ogólności te same prawa i obowiązki, jakie ustawa niniejsza przewiduje dla Prokuratorji Generalnej, o ile ta ustawa nie zawiera odmiennych postanowień.

Art. 10. Oddział Prokuratorji Generalnej składa się: z naczelnika oddziału i odpowiedniej ilości radców i innych urzędników koncepcyjnych i kancelaryjnych, wszyscy urzędnicy oddziału należą do etatu Prokuratorji Generalnej.

Art. 11. Naczelnik oddziału Prokuratorji posiada co do załatwiania spraw w obrębie terytorjum jego oddziału względem urzędników i funkcjonarjuszy prawa, przyznane niniejszą ustawą Prezesowi Prokuratorji Generalnej, o ile ustawa ta nie zawiera odmiennych postanowień; w zakresie służbowo-administracyjnym naczelnik oddziału podlega zwierzchnictwu Prezesa Prokuratorji.

Art. 12. Do wszystkich urzędników i funkcjonarjuszy Prokuratorji Generalnej stosują się obowiązujące przepisy służbowe dla urzędników państwowych wogóle.

Urzędnicy Prokuratorji mają się poświęcić wyłącznie pełnieniu przekazanych im czynności urzędowych i nie wolno im zajmować się bezpośrednio lub pośrednio sprawowaniem zastępstwa prawnego lub interesami prawnymi osób prywatnych. Przepis ten nie narusza prawa urzędnika do bezpłatnego sprawowania zastępstwa lub zawierania interesów prawnych w jego własnych sprawach, jak również w sprawach jego krewnych, żony, pupilów i dzieci przybranych, wreszcie sprawowania opieki lub kurateli, o ile we wszystkich tych wypadkach nie zachodzi kolizja z jego obowiązkami służbowymi.

Urzędnicy i funkcjonarjusze Prokuratorji winni stosować się do zarządzeń, poleceń i wskazówek władzy przełożonej.

Przeciw widocznie niesłusznym i przeciwnym prawu zarządzeniom lub poleceniom, mają prawo i obowiązek odwołania się do Prezydenta Ministrów względnie Prezesa Prokuratorji Generalnej. Odwołanie takie wnieść należy na ręce Prezesa Prokuratorji Generalnej, względnie naczelnika oddziału Prokuratorji.

Urzędnicy conceptowi Prokuratorji, występując przed sądami w imieniu Prokuratorji Generalnej, korzystają z praw adwokatów.

Tym urzędnikom conceptowym, którzy posiadają kwalifikacje przepisane instrukcją służbową do objęcia wyższych stanowisk, służyć będą wszelkie prawa adwokatów przy występowaniu w sądach wszystkich instancji również w sprawach osobistych i w sprawach tych osób, których zastępstwo w myśl art. 12 ust. 2 niniejszej ustawy jest dopuszczalne.

Za szkodę materjalną, wynikłą dla Skarbu Państwa lub podmiotów prawnych w art. 3 określonych, z powodu grubego niedbalstwa lub oczywiście naruszenia obowiązków służbowych, jest tak Prezes Prokuratorji, względnie naczelnik oddziału, jak każdy z urzędników Prokuratorji, który w danym wypadku szkodę spowodował, odpowiedzialny i zobowiązany do zadośćuczynienia.

Art. 13. Conceptowymi urzędnikami Prokuratorji mogą być tylko te osoby, które ukończyły wyższe studia prawnicze uniwersyteckie, zdały wszystkie odnośne egzamina prawnicze i wykażą się odbytą jednoroczną aplikacją sądową.

Do uzyskania posady urzędnika kancelaryjnego wymagane jest średnie wykształcenie.

Specjalne wyższe wymogi kwalifikacyjne, konieczne do uzyskania poszczególnych stanowisk, jak również ułatwienia co do warunków przyjęcia na posady urzędnika Prokuratorji Generalnej, a w szczególności co do kwalifikacji od kandydatów wymaganych, mające obowiązywać w 3-letnim okresie przejściowym od czasu wejścia w życie niniejszej ustawy, określi instrukcja, wydana rozporządzeniem Rady Ministrów na wniosek Prezesa Prokuratorji.

Służba w Prokuratorji Generalnej w charakterze urzędnika conceptowego zastępuje aplikację adwokacką i sądową, wymaganą do dopuszczenia do egzaminu adwokackiego i do wykonania adwokatury.

Art. 14. Prezes Prokuratorji zaliczony będzie do III kategorii, wice-prezes i naczelnicy oddziałów Prokuratorji do IV, a radcowie zaliczeni będą do V kategorii płac urzędników państwowych.

Tytulatury i zaliczenia reszty urzędników i funkcjonarjuszów do odpowiednich kategorii płac ustali wspomniana wyżej instrukcja służbowa.

Wice-prezesa Prokuratorji i naczelników oddziałów Prokuratorji oraz innych urzędników V kategorii płac mianuje Naczelnik Państwa na propozycję Rady Ministrów, przedstawioną na wniosek Prezesa Prokuratorji

Urzędników, zaliczonych do kategorii VI i VII, mianuje Prezydent Ministrów na wniosek Prezesa Prokuratorji. Pozostałych urzędników mianuje Prezes Prokuratorji Generalnej.

Urzędników kancelaryjnych, rachunkowych i kasowych X i XI kategorii płac oraz innych funkcjonarjuszów przy poszczególnych oddziałach Prokuratorji mianują właściwi naczelnicy oddziałów.

Art. 15. Instrukcja służbowa określi bliżej szczegóły organizacji, tok i sposób wewnętrznego urzędowania Prokuratorji i poszczególnych oddziałów, zadania, obowiązki i prawa poszczególnych kategorii urzędników i funkcjonarjuszów.

Art. 16. W sprawach, w których stroną jest Państwo. Prokuratorja wolną jest od wszelkiego rodzaju opłat na rzecz Skarbu w postępowaniu przed sądami wszelkiego rodzaju i władzami administracyjnymi.

Art. 17. Termin rozpoczęcia czynności Prokuratorji na terytorjum b. zaboru austriackiego i rosyjskiego, a następnie na terytorjum b. zaboru pruskiego określi Rada Ministrów na wniosek Prezesa Prokuratorji Generalnej uchwałą ogłoszoną w Dzienniku Praw.

Art. 18. Z chwilą wejścia w życie niniejszej ustawy traci moc prawną dekret Naczelnika Państwa z dnia 7 lutego 1919 r. (Dz. pr. p. p. № 14 poz. 181).

Art. 19. Wykonanie tej ustawy poleca się Radzie Ministrów.

Marszałek:

Trąmpczyński

Prezydent Ministrów:

w z. S. Wojciechowski
